

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Podpůrný metodický materiál

1

Připravily:

Mgr. Lenka Říhová

Mgr. Jana Šarounová

Podpůrný metodický materiál je určen proškoleným lektorům vzdělávacího modulu Využívání vybraných prostředků alternativní a augmentativní komunikace v předškolním vzdělávání II, který byl realizován v rámci projektu APIV A, KA 3 v NPI ČR s podporou EU. Je nedílnou součástí prezentace vzdělávacího modulu.

Společné vzdělávání
a podpora škol krok za krokem

Obsah:

Cvičení 1.....	3
Cvičení 2.....	5
Cvičení 3.....	6
Cvičení 4.....	10
Cvičení 5.....	14
Cvičení 5a.....	15
Zadání závěrečné práce pro pedagogy.....	16

Cvičení 1

snímek č. 21 prezentace

Jeden z dvojice má tabulku, na níž je připravena slovní zásoba pro určité sdělení. Její pomocí má beze slov reprodukovat sousedovi sdělení, které dostane na papírku, aby mu druhý co nejlépe porozuměl.

1. nejprve pouze ukazováním, bez doptávání na ANO-NE (napsat si, jak komunikační partner sdělení pochopil)
2. potom s doptáváním

Rozbor komunikace:

- Pocity obou komunikujících
- Co chybělo v tabulce?

Cvičení 1a

snímek č. 20 prezentace

3

Věty pro úvodní cvičení s komunikační tabulkou („vyprávění při ranním kruhu“)

Včera jsme byli v ZOO v Liberci. Jeli jsme autem. Jela moje máma, táta a Michal. Zuzka je nemocná, a tak zůstala doma v posteli. Zvířata byla prima, ale nejlepší byl pohár, který jsme si pak dali v cukrárně. Chtěla jsem ještě do Mekáče, ale máma řekla, že je Zuzka sama doma a že už za ní musíme jet.

Máma a táta chtěli koupit novou skříň ke mně do pokoje. Babička řekla, ať jdou odpoledne, že ona a já si půjdeme na chvíli pohrát na hřiště. Mně se ale na hřiště vůbec nechtělo, protože minule tam byl takový zlý kluk, který na mě pořád křičel a všechno, co jsem postavil, mi rozbořil. Chtěl jsem jít radši do kina nebo nakupovat s tátou a mámou.

Pojedeme na výlet do Prahy. Děda říkal, že pojedeme autobusem a potom se svezeme metrem. Taky že si nebudeme brát s sebou jídlo, ale půjdeme se najíst do restaurace. Babička se zlobila, že v Praze stojí všechno moc peněz a trochu se s dědou hádali. Děda se asi těší, že si v restauraci objedná pivo, já mám rád coca colu.

Pozn. Materiály ke cvičení 1 neposílat účastníkům předem

Modelová tabulka (nahore symbol, pod ním slovo) **se slovní zásobou:**

hrát si, nakupovat, křičet, jíst, pít, uklidit, tančit, hádat se, jet na výlet, shodit, krást, líbit se
oblečení, skříň, časopis, postel mýdlo, peníze,
dort, zmrzlinový pohár, čokoláda, coca-cola, pivo, džus
bazén, kino, hřiště, cukrárna, restaurace, McDonald,
Praha, Liberec, zoo,
Auto, vlak, autobus, tramvaj, popelářský vůz, metro
Táta, máma, Michal, Zuzana, babička, děda, já, kluk, holka

Cvičení 2

snímek č. 26 prezentace

Jádrová a tematická slovní zásoba ve dvou situacích:

- společná práce
- hřiště a les

Ilustrační tabulka slovní zásoby:

(v rámečku: symbol nahoře, slovo dole)

(já/moje, ty/tvoje, vy, to, ne/zápor,

chci/chtít, mám/mít, dám/dát, je/být, jít/jet,

vidím/dívat, říkat, slyšet, bylo, bude,

hotovo/konec, ještě, teď, potom, kde, kam

hezký/dobrý/šikovný, ošklivý/špatný/nelíbí, jiný/jinak, velký, malý

Pozn. Barevné kódování slov na www.i-sen.cz

5

Cíl: pomocí tabulky se zadanou jádrovou a tematickou slovní zásobou popsat 2 situace.

Bylo to těžké? Proč?

- Z cca 200-300 základních slov vybíráme pro začátek různá slova dle počátečních komunikačních kompetencí uživatele - nepokryjí tedy všechny situace.
- Výběr jádrových slov pro AAK pomůcky není pevně dán - můžeme experimentovat, inspirovat se ze zahraničních zdrojů i vlastní zkušenosti.
- Existují různé seznamy v cizích jazycích, pro Čj je možné je přizpůsobit (většina slov podobná).
- V budoucnu - možná spolupráce s VŠ ohledně výběru slov.

Cvičení 3

snímek č. 29 prezentace

Společné rozebrání dokumentu - pokusit se ze seznamu vybrat prvních 10 slov

100 často používaných slov jádrové slovní zásoby

Sociální slova

ano

ne

děkuji

prosím

ahoj/dobry den/nashledanou

Zájmena

já

můj / moje

ty /tvůj/tvoje

to

on

ona

my

oni

6

Otázky

co

kdy

kde

kdo

proč

jak

Slovesa

Být/jsem/je

Byl/ byli/bylo

bude

chtít/chci

moci

mít

dívat/vidět

dělat

najít

dát

otevřít

zavřít

jíst

pít

pomoci

potřebovat

řící

číst

cítit se

pracovat/dělat

hrát

jít/jet

líbit se/mít rád

ne-zápor

Přídavná jména (popisná slova)

velký

malý
rychlý
pomalý
stejný
jiný
pěkný/hezký
červená
modrá
žlutá
dobrý
špatný/ošklivý
nový
starý
veselý
smutný

8

Předložky (a slova týkající se umístění)

v
na
nahore/nahoru
dole/dolů
pro
pod
nad
s

Determinanty – ukazovací a určující slova

To/tamto
někteří/něco
všichni/všechno

Spojky

a
ale
nebo

Příslovce (kdy, kde, jak)

Ještě/znovu/víc
Dost/hotovo/konec
ne / ne teď
tady
tam
 pryč
venku/ven

9

Zdroj:

Přeloženo a mírně upraveno pro češtinu z dokumentu 100 High Frequency Core Words, <https://aclanguelab.com/resources/100-high-frequency-core-word-list>

Překlad a úprava Jana Šarounová

Seznam slov v angličtině založen na:

- Banajee seznam slovníku batolete
- Dolch Pre-Primer & Primer
- Gail Van Tatenhove - prvních 50 slov
- LAMP Starter Words
- PRC Core Starter Sets
- Klinická praxe

Cvičení 4

snímek č. 34 prezentace

Zkuste s využitím této tabulky **s jádrovou slovní zásobou** vytvořit a zapsat věty nebo slovní spojení, ve kterých byste daná slova využili ve dvou různých situacích, například návštěva ZOO a návštěva bazénu.

K nim musíte do vět přidat slova tematická, která by musela být v jiné tabulce. Užitečné je zamyslet se, jak v dané situaci reaguje např. 1,5 leté dítě, jaká slova říká a jak my jeho řeč převádíme do celé věty (příklad **hů, není, ještě, čekat**, aj.)

Příklad (nádraží):

vidím vlak, vlak pojede **potom**, **ještě chci** vlakem, **dám** průvodčímu lístek, **nechci** jet, Vlak **se mi líbí**, vlak **není**, **ještě chci vidět** vlak, **slyším** vlak

Okrajová (tematická) slovní zásoba

Tematicky specifická slovesa (některá slova jsou nebo mohou být obsažena i v některých seznamech jádrové slovní zásoby)

10

Hygiena a sebeobsluha: jít na WC, spát, **odpočívat**, cvičit, rehabilitovat, mýt se, koupat se, sprchovat se, čistit zuby, česat, oblékat se, svlékat se,

Jídlo: **jíst**, **pít**, vařit, míchat, strouhat, krájet, nalít, mlít, šlehat, válet, ochutnat, přidat ....

Zájmy, činnosti, místa: **hrát si**, sedět, ležet, lézt, **jít**, běžet, skákat, kreslit, malovat, modelovat, stříhat, lepit, **psát**, **číst**, prohlížet si, počítat, poslouchat hudbu, koukat na TV (video), zpívat, stavět z kostek, skládat, telefonovat, schovávat, **pracovat**, **dělat něco**, **učit se**, vařit, uklízet, prát, fotit, slavít, nalít, krájet,

jít ven, jezdit na koni, na kole, plavat, házet, kopat, klouzat se, nakoupit, procházet se, stanovat, lyžovat, sáňkovat, bobovat, bruslit, stavět sněhuláka, opalovat se, rybařit...

bydlet, navštívit, nakupovat, posílat, léčit, vrtat zub, dát injekci, cvičit

hádat se, smát se, padat, **povídat**, mazlit se, vzít (někomu něco), rozbít, ubližovat, štípat, pofoukat, **pomoci**, políbit, pohládit, kousat, lechtat...

Tematicky specifická přídavná jména

Např. slaný sladký kyselý, pálivý, čistý, špinavý – **jinak patří přídavná jména spíše do jádrové slovní zásoby**

Jídlo

obecné- snídaně, oběd, večeře, svačina,

pokrmy- chléb, houska, rohlík, veka, koláč, buchta, kobliha, bábovka, mazanec, beránek, vánočka, cornflakes, máslo, med, marmeláda, nutela, paštika, jogurt, přibinák, přesnídávka, vajíčko, pomazánka, tvaroh, salám, šunka, sýr tvrdý, sýr tavený, párek, buřty

polévka, maso, karbanátek, sekaná, řízek, kuře, ryba, brambory, bramborový salát, knedlíky, rýže, těstoviny, čočka, fazole, bramb. kaše, omáčka, špagety, hranolky, pizza, hamburger, párek v rohlíku, bramborák, obložený chlebiček, krupic. kaše, ovoc. knedlíky, lívance, palačinky, cukr, sůl, kečup, hořčice, ocet, majolka, koření

špenát, zelí, salát, kompot,

jablko, hruška, švestka, třešně, jahoda, pomeranč, banán, mandarinka, kiwi, ananas, meloun, malina, borůvka, hroznové víno, meruňka, broskev, citrón, ořechy

rajče, okurka, paprika, hlávk.salát, petržel, mrkev, celer, květák, brokolice, houby, cibule, česnek, kapusta, zelí, hrášek

pití- čaj, káva, kakao, čokoláda, pivo, víno, džus, limonáda, kola, fanta, sprite, šťáva, minerálka, mléko, kefír, Actimel, voda, pitíčko s brčkem

sladkosti a mlsoty- dort, zmrzlina, polárkový dort, nanuk, pohár, šlehačka, čokoláda, bonbóny, lízátko, sušenky, žvýkačka, čokol. tyčinka, čokol. figurky, vánoční cukroví, chipsy, křupky, oříšky, slané tyčinky, piškoty

Místa

doma, kuchyně, obývací, dětský pokoj, ložnice, koupelna, záchod, balkón, dvůr, zahrada, garáž, bazén, koupaliště, hřiště (písek a prolézačky), příroda, les, park, moře, hory, řeka, rybník, pole, stáj, kravín, kurník, králíkárna, stodola, zoo, nemocnice, kostel, holič, pošta, pouť (houpačky a kolotoče), u doktora, u zubaře, logopedie, kino, nádraží, ulice, divadlo, koncert, lázně, karneval, cirkus, obchod, supermarket, cukrárna, hračkářství, pošta, restaurace, McDonalds, KFC, práce, škola, školka, třída, jídelna, tělocvična, šatna, dílna, hrad, zámek, muzeum, výlet, návštěva...

Osoby

máma, táta, (ostatní členové rodiny, kamarádi a známí), učitel, vychovatel, logoped, fyzioterapeut, lékař, sestra, policista, holič, prodavačka, pán, paní, kluk, holka, mimino...

Příroda a zvířata

strom, květina, tráva, slunce, měsíc, hvězdy
pes, kočka, myš, křeček, morče, želva, rybičky, potkan,
kráva, kůň, prase, ovce, koza, slepice, kohout, kachna, husa,
zajíc, medvěd, liška, vlk, ryba, pták, pavouk, motýl, čáp,
slon, žirafa, lev, tygr, opice, zebra, lední medvěd

Předměty

dopravní prostředky – auto, vlak, autobus, tramvaj, metro, trolejbus, letadlo, loď, kolo, tříkolka, koloběžka, motorka, traktor, bagr, sanitka, hasiči, policie, kočárek, autosedačka, postel,
televize, kamera, fotoaparát, kazeta, videokazeta, CD, počítač, rádio, lednička, mikrovlnka, sporák, trouba, telefon,
kniha, časopis, pastelky, fixy, tužka, nůžky, lepidlo,
kytara, piáno, bubínek, (Orffovy nástroje), brýle, hračky (zde třeba vybrat konkrétní – např. panenka, míč, autíčka, kuchyňka, nádobí, stavebnice/Lego...), oblečení (opět vybrat konkrétní, které by dítě mohlo v komunikaci používat), hry – pexeso, kvarteto, puzzle, pracovní listy, obrázky, Člověče nezlob se, karty... (opět konkrétně oblíbené hry), oblíbené pohádky, filmy
brusle, sáňky, lyže, boby, sněhulák

Čas

dny v týdnu, měsíce v roce, týden, měsíc, rok, jaro, léto, podzim, zima, ráno, dopoledne, poledne, odpoledne, večer, noc, den, **včera**, **zítra**, **dnes**, vánoce, velikonoce, Mikuláš, svátek (jmeniny), prázdniny, přestávka...

Počasí

slunečno, déšť, mraky, sníh, mlha, vítr, chladno, teplo, mráz,

Části těla

hlava, vlasy, zuby, břicho, záda, krk, noha, ruka, ucho, oko, koleno...

.....

PAMATUJME!

Ať už budeme vytvářet jakýkoliv **komunikační materiál** (komunikační tabulky, kartičky, knihy, mřížky v tabletu) nebo používat s dítětem **znaky**, měli bychom vždy použít obě složky slovní zásoby, **jádrovou i tematickou!**

Cvičení 5

snímek č. 36 prezentace

Práce se seznamy slov tematické-okrajové slovní zásoby (pro ucelený materiál)

Které z témat Vám přijde pro začátek

- nejdůležitější
- málo motivující
- hodně motivující

Jde vždy v praxi zcela rozlišit, co patří do jádrové slovní zásoby a co do okrajové?

Práce s tematickými knihami (slovní zásoba k tématu, tabulka s obrázky v rámečcích: nahoře symbol, dole slovo) např.:

Kniha tematická – Snídaně (jíst, pít, nalít, houska, chleba, koláč, sýr, šunka, marmeláda, máslo, med, talíř, hrnek, příbor, lžíce)

Kniha tematická – Svačina (jíst, pít, nalít, šťáva, kakao, čaj, smetánek, jogurt, ovoce, talíř, hrnek, lžička, ubrousek, miska)

Kniha tematická – Oběd (jíst, pít, polévka, brambory, maso, rýže, knedlíky, omáčka, čočka, zelenina, salát, hrnek, příbor, talíř, bryndák)

Kniha tematická – Pracovní a výtvarné činnosti (stříhat, kreslit, lepit, mačkat, skládat, stavět, modelovat, lego, puzzle, papír, nůžky, lepidlo, barvy, štětec, pastelky)

Kniha tematická – hudební činnosti (zpívat, hrát, bubínek, dřívka, triangi, jiné, Skákal pes, Já mám koně, Holka modrooká, Prší, prší, Kočka leze, Pásla ovečky, Kolo, kolo, mlýnský, Já do lesa)

Kniha tematická – Rozvoj řeči a komunikace (povídat, skládat, kartičky s obrázky, knížky, puzzle, pracovní listy, kartičky)

Kniha tematická – Pohybové činnosti (cvičit, běhat, skákat, lézt, hrát si s míčem, lavička, žíněnka, odstrkovadlo, švédská bedna, prolejška, míč)

Kniha tematická – Vaření (krájet, vařit, míchat, strouhat, péct, koláč, pomazánka, pudink, bábovka, palačinky, topinky, váleček, vařečka, nůž, pexeso)

Kniha tematická – Pobyť na zahradě (hrát si, kočárek, domeček, písek, bazén, auta, tříkolka, houpačka, klouzačka, trampolína, ghelma, bábovky, panenka, míč)

Cvičení 5a

snímek č. 37 prezentace

Práce se seznamy slov tematické-okrajové slovní zásoby (pro ucelený materiál)

Zkuste, zda byste v seznamu našli potřebnou slovní zásobu např. pro aktivity ranního kruhu (v různých položkách seznamu).

Tabulka obrázků/slovo - na ní společná slova: (já/moje, ty/tvoje, to, ne/zápor, chci/chtít, mám/mít, dám/dát, jít/jet, říkat, je/být, vidím/dívat, slyšet, bylo, bude, hotovo/konec, ještě, hezký/dobrý/šikovný, ošklivý/špatný/nelíbí, jiný/jinak, velký

Závěrečné práce pro učitele MŠ

podle vlastního výběru a s využitím poznatků, dovedností a nástrojů, získaných v průběhu modulu:

- Vyberte si (nebo vytvořte) dějový obrázek nebo fotografii, obsahující běžnou situaci ze života dítěte a vytvořte vizuální scénu s ozvučenými hotspoty
- Vyberte si libovolný příběh, písničku nebo pohádku a vytvořte komunikační tabulku, kterou obsah přiblížíte dítěti s NKS.
- Vytvořte komunikační materiály, využitelné při oslavě narozenin v MŠ. Materiály pomůžou participovat na oslavě i dítěti s NKS.
- Připravte si materiál, díky kterému můžete i neverbálním dětem modelovat nějaké téma, se kterým seznamujete děti v oblasti rozumové výchovy.
- Připravte materiál ke hře, kterou s dětmi běžně hrajete, tak aby se na ní mohlo podílet aktivně i neverbální dítě.

Zadání závěrečné práce pro učitele MŠ

Práce bude tvořena společně pod vedením lektora ve zkušební verzi programu InPrint a vzniknou z ní tři materiály prakticky využitelné v MŠ. Účastníci je dostanou pak ve formátu pdf, mohou si je vytisknout a využít je ve své praxi.

- Materiál k vzdělávací oblasti Dítě a jeho psychika, téma podzim (vytvoření slovní zásoby, jejíž pomocí se dítě může zapojit do společného vzdělávání).
- Slovní zásoba k tématu jídlo (vytvoření slovní zásoby, jejíž pomocí může neverbální dítě komunikovat při jídle).
- Materiál ke hře, jehož pomocí se dítě může aktivně zapojit do konkrétní společné hry

Společné zhodnocení a diskuze

Doporučené zdroje:

www.alternativnikomunikace.cz [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://alternativnikomunikace.cz/>

www.i-sen.cz [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.i-sen.cz/home>

prezentace k tomuto vzdělávacímu modulu

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

*Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je kolektiv autorů NPI ČR (nástupnická organizace NÚV, projekt IPs APIV A v letech 2017 až 2022).
Dílo podléhá licenci [Creative Commons CC BY SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) – Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.*